

911.31 Joegoslavië

Ministerie van Defensie

Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

Aan:
Zie verzendlijst.

Telefoon 070 - 318 81 88
Telex 32374 KYDER

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/91/095/4126	22 augustus 1991
Onderwerp			
Joegoslavië: recente ontwikkelingen (nr 42/91)			

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongeclassificeerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst
voor deze
Het Hoofd Stafafdeling Inlichtingen

Kolonel der Grenadiers

Bijlagen   Bezoekadres
één   Kalvermarkt 28
   's-Gravenhage

Doorkiesnummer
070 - 318 6634

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

Verzendlijst behorende bij brief MID nr. DIS/91/095/4126, d.d. 22 augustus 1991

Aan:

Coördinator Verenigde Inlichtingendiensten Nederland

(Secretaris Generaal Ministerie Algemene Zaken)

Hoofd Inlichtingendienst Buitenland

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst

Ministerie van Buitenlandse Zaken

t.a.v. AMAD

MINISTERIE VAN DEFENSIE
MILITAIRE INLICHTINGEDIENST

JOEGOSLAVIE
Militair-politieke situatie
42/91

(Afgesloten 221200B AUG 1991)

Federale overheden

Gisteren is een tweede ronde van onderhandelingen gehouden tussen het federale presidium en de presidenten van de zes deelstaten over de tegenstellingen in het land. Overigens bleek uit het communiqué dat Kroatië (evenals Bosnië-Herzegovina) niet vertegenwoordigd was door president Tudjman, maar door de premier. Er zou een akkoord zijn bereikt over voorstellen van federaal premier Markovic omtrent het functioneren van "de nationale marktsituatie, het interne en internationale monetaire systeem en het federale budget", waardoor een verdere toespitsing van de economische crisis en sociale onrust op grote schaal moet worden verhinderd.

Blijkbaar betreft dit voorstellen om de regering-Markovic, die hierop overigens reeds geruime tijd heeft aangedrongen, een aantal bijzondere bevoegdheden te verlenen om de voortdurende economische neergang van het land tegen te gaan. De details zullen volgens de verklaring zo snel mogelijk in onderling overleg worden uitgewerkt. Evenals bij de politieke beginsel-akkoorden die gisteren zijn gesloten, moet worden afgewacht in hoeverre de betrokken partijen zich in de praktijk daarbij coöperatief zullen opstellen. Zo is vermeldenswaard dat de onderbreking van het normale betalingsverkeer mede het gevolg is van de voortdurende weigering van de Nationale Bank van Joegoslavië om de in Brioni afgesproken heropname van Slovenië en Kroatië in het normale betalingsverkeer uit te voeren.

Uitvoering van het economische akkoord zal met name op het punt van de federale begroting nog grote problemen opleveren. Kroatië lijkt nu al een voorbehoud te maken bij de hierover gemelde afspraken. Zo maakte de vertegenwoordiger van Kroatië duidelijk dat zijn regering verantwoordelijkheid voor het (grote) deel van de staatbegroting dat gebruikt wordt voor de financiering van de federale strijdkrachten (JNA), afwijst. Het is denkbaar dat andere republieken soortgelijke voorbehouden zullen maken.

Tudjman heeft inmiddels ontkend dat Servië en Montenegro in het overleg expliciet een verandering van de interne grenzen in Joegoslavië zouden hebben geëist. Dit kan er overigens op wijzen dat de regering van Servië het streven naar een Groot-Servische staat primair wil realiseren op grond van het tijdens het recente beraad overeengekomen principe dat het zelfbeschikkings- en afscheidingsrecht aan ieder volk toekomt. Aangezien Tudjman reeds heeft duidelijk gemaakt dat zijn regering niet zal instemmen met de toepassing van dit beginsel op de Servische minderheid in Kroatië, zijn de fundamentele meningsverschillen tussen Servië en Kroatië over een regeling voor de door Serviërs bewoonde gebieden in Kroatië feitelijk blijven bestaan. In die geest liet ook de president van Bosnië-Herzegovina, Izetbegovic, zich uit, toen hij gisteren stelde dat hij "niet al te optimistisch" was over de kansen voor het overleg.

Kroatië

De uitvoering van de akkoorden werd ook expliciet afhankelijk gesteld van beëindiging van de strijd in Kroatië. Ook op die grond is voor optimisme met

betrekking tot de nu bereikte akkoorden nauwelijks aanleiding. De gevechten lijken namelijk in hevigheid juist toe te nemen. Door de plaatsvervangend minister van Binnenlandse Zaken van Kroatië, Brezak, is gisteren gemeld dat alleen al bij de gevechten rond Pakrac (Slavonië) tientallen doden zouden zijn gevallen, onder wie ook vier soldaten van de JNA. Verder zou een Servische strijdgroep van de burgemeester van Osijek hebben geëist de stad uiterlijk hedenmorgen te ontruimen. Anders zou deze een "algemene aanval" tegemoet kunnen zien. Dit dreigement tegen Osijek, een centrum van Kroatische nationalisten, maar tevens de hoofdstad van de door Serviërs gedomineerde regio Slavonië, toont eens te meer aan dat de Serviërs zich tot doel blijven stellen het omstreden gebied militair geheel onder controle te brengen.

Zoals ook blijkt uit de opstelling van Kroatië inzake het defensiebudget, zijn de betrekkingen tussen Kroatië en de JNA de afgelopen dagen verscherpt. Zo beschuldigde Brezak niet alleen de Servische "terroristen", maar ook de JNA van schendingen van het staakt-het-vuren in Kroatië; in totaal zouden deze twee partijen het bestand sinds 7 augustus 158 maal hebben geschonden. Kroatië heeft, naar eigen zeggen als reactie op de agressie van de JNA, de toevoer van water en elektriciteit naar de kazernes in en om Osijek afgesloten. Daarnaast is gisteren door Kroatië een aanval van de federale luchtmacht op een dorp in de buurt van Osijek gemeld, maar dit is door defensiekringen ontkend. Het is te verwachten dat de strijd in Kroatië, met name in en rond Osijek, zich de komende dagen zal verheven.

Het is denkbaar dat de beschuldigingen van Brezak mede moeten worden gezien als antwoord op de melding van de voorzitter van de door de federale autoriteiten ingestelde bestandscommissie, federaal vice-president Kostic, dat Kroatische eenheden deze week een waarnemingsteam van deze commissie zouden hebben beschoten. Deze aantijging kan in zoverre gegrond zijn dat de Kroatische regering weliswaar heeft ingestemd met de instelling van deze commissie, maar van mening is dat deze, onder leiding van de Montenegrijn Kostic, zich niet neutraal opstelt.

Macedonië

Een groep van 2000 familieleden van Macedonische dienstplichtigen heeft gisteren het parlamentsgebouw in de Macedonische hoofdstad Skopje bezet. Doel zou zijn kracht bij te zetten aan de eis dat de betrokken militairen naar huis mogen terugkeren. Hun dienstitijd zou eind augustus aflopen, maar is door de JNA met twintig dagen verlengd. Dit zou verband houden met eerdere meldingen dat voor verlof in aanmerking komende militairen in dienst worden gehouden met het oog op de algemene situatie in Joegoslavië, en mogelijk ook in verband met de vermindering van de sterkte van de JNA als gevolg van onder meer desertie van met name niet-Servische militairen.

De actie in Skopje kan ook niet los worden gezien van de eerder gemelde eis van de Macedonische regering, dat Macedonische soldaten hun dienstitijd slechts in de eigen republiek zouden mogen vervullen. Dit werd eerder deze maand door federaal MinDef Kadujevic afgewezen, omdat deze eis onverenigbaar was met de rol van de JNA als supra-nationale instelling. Gisteren werd door de Generale Staf van de JNA de Macedonische opstelling opnieuw veroordeeld en bedreigd met strafmaatregelen tegen deze republiek (en tegen Bosnië-Herzegovina, dat een soortgelijke houding aanneemt), als de Macedonische regering niet de medewerking aan de opkomst van Macedonische dienstplichtigen hervat. Kadujevic had in zijn reactie reeds gesteld dat de JNA met ingang van eind augustus de opkomst van dienstplichtigen uit alle republieken, behalve Slovenië, zelf zou gaan regelen. Het is echter niet duidelijk welke maatregelen de defensieleiding hiertoe zou kunnen nemen.

Overige gebieden

In de discussie rond de dienstplichtvervulling in de eigen republiek hebben ook de andere republieken stelling genomen. Gisteren betuigde de minister van Defensie van Montenegro zijn instemming met de opstelling van de Generale Staf; aangenomen mag worden dat hij in deze tevens het Servische standpunt verwoordde. Kroatië en Slovenië hadden reeds enkele maanden iedere medewerking aan de opkomst van dienstplichtigen voor de JNA opgeschort en hen de mogelijkheid geboden de dienstplicht te vervullen in aan de regering van deze republieken ondergeschikte gewapende eenheden. De regering van Bosnië-Herzegovina neemt eenzelfde standpunt in als Macedonië en weigert op dit gebied met de JNA samen te werken.

Ook door de (officieuze) vertegenwoordigers van de Albanese meerderheid in de Servische provincie Kosovo is de eis gesteld dat Albanese dienstplichtigen slechts dienst behoren te doen in Kosovo of in Macedonië (dit laatste mogelijk indien het Albanese uit deze republiek betreft). Deze uiteenlopende reacties onderstrepen dat de discussies omtrent de dienstplicht een nieuwe bijdrage kunnen leveren aan de politieke polarisatie in Joegoslavië en de desintegratie van de JNA.

Conclusie/voorzicht

Ondanks de ogenschijnlijke vorderingen in het overleg tussen de republieken over de toekomst van Joegoslavië, lijken de fundamentele tegenstellingen tussen met name Servië en Kroatië een werkelijke doorbraak te verhinderen. Ook het feit dat de strijd in Kroatië eerder toe- dan afneemt maakt een positieve uitkomst van het overleg uiterst onwaarschijnlijk. Op korte termijn dient rekening te worden gehouden met een verdere verheviging van de botsingen in Kroatië, met name ook tussen de federale en de Kroatische strijdkrachten. Over de wijze waarop de dienstplicht door ingezetenen van de republieken moet worden vervuld, bestaan grote meningsverschillen die tot een verdere politieke polarisatie en desintegratie van de JNA kunnen bijdragen.